

ἐκείνη, τῆς συμφορᾶς ταύτης· διότι τὸ συμβᾶν τοῦτο θ' ἀπαλλάξῃ ἐπὶ τινὰ τοῦλάχιστον ἔτη τοὺς ἄλιεῖς τοῦ Αἰτωλικοῦ ἀπὸ τῆς ἐργασίας αὐτῶν, κατέστρεψε δὲ σχεδὸν τὸ ἐντεῦθεν τοῦ Αἰτωλικοῦ ἰχθυοτροφεῖον Πόρον καλούμενον.

Μέγας ἤδη κατέχει πάντας φόβος περὶ ἐπικειμένης προσεχοῦς τινος ἐκρήξεως, ἕκαστος δὲ τῶν μᾶλλον ἀνεπτυγμένων φιλοτιμεῖται πῶς νὰ εὕρῃ ἐπιτυχέστερον τρόπον ἵνα πείσῃ τοὺς ἀπλουστέρους ὅτι δὲν κεῖται μακρὰν ἢ στιγμὴ τῆς καταστροφῆς.

Ἐγὼ δὲ ὁ ἐλάχιστος τῶν ὑμετέρων μαθητῶν, θεωρῶν ἑμαυτὸν ὑπὸ χρεων ν' ἀνακοινώσω ὑμῖν τὴν εἰδησιν ταύτην, τολμῶ νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν κρίσιν σας τὴν ταπεινὴν μου ἐξήγησιν, ἣν ἔδωκα εἰς τὸ ἔκτακτον τοῦτο φαινόμενον.

ὑποτίθηναι ὅτι ἐν τῷ βυθῷ τῆς λεκάνης ἐγένετο μικροτάτη τις ῥωγμὴ συγκοινωνοῦσα εἴτε κατ' εὐθεῖαν εἴτε πλάγιως μετὰ τοῦ πυρῆνος τῆς σφαίρας, ἥτις δὲν θὰ ἦνε βεβαίως νῆα ἀφοῦ οὐδεμίᾳ προηγήθη δόνησις τοῦ ἐδάφους ἢ κρότος· ἐκτὸς ἂν ἡ δόνησις αὕτη δὲν ἐγένετο αἰσθητὴ ἕνεκα τῆς ταρχῆς καὶ τοῦ θορύβου, δὴν ἐπροξένει ὁ σφοδρὸς ἄνεμος. Τὸ δὲ ἐκ τῆς ῥωγμῆς ταύτης ἀναδοθὲν ἄχρουν ἀέριον, ὅπερ κορέσαν τὰ ὕδατα τῆς λεκάνης διεχύθη καὶ εἰς τὸν περικαλύπτοντα τὴν χώραν ἀτμοσφαιρικὴν ἀέρα, δὲν ἦτο ἄλλο τι, φρονῶ, κατὰ τὰς εἰδικωτέρας ἂς περὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ ἔσχον πληροφορίας, εἰμὴ ὑδροθεῖον.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 7 Δεκεμβρίου 1881.

Διατελῶ μετὰ τοῦ προσηκόντος ὑμῖν σεβασμοῦ
ὅλος ὑμέτερος

Δ. Ι. Ζαλοῦχος.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΗΜΑΤΑ

Κατὰ τοὺς δύο παρελθόντας μῆνας καὶ τὰς ἀρχὰς δὲ μεσοῦντος καὶ πάλιν ἱκανὰ παρέσχεν ὁ Πειραιεύς τῆς ἀρχαίας τέχνης λείψανα καὶ ἐκ τῶν κατὰ γῆν σκαφῶν καὶ ἐκ τῆς ἄλλης τῆς κατὰ τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ λιμένος ἐρεύνης, ὧν τὰ περισσότερα μετενεχθέντα μέρος ἀπετέλεσαν τῆς ἐν τῷ γυμνασίῳ συλλογῆς μετὰ τινος τεμυχίου ἐν Αἰγίνῃ πρὸ τινος ἀνευρεθέντος καὶ ἐκεῖθεν μετενεχθέντος. Ταῦτα ἐξῆς κατ' εἶδος καταλέγω ἐν ἐκτενεστέρα περιγραφῇ ἀπὸ τῶν συντόμων σημειώσεων τῶν δεδομένων μοι ἅμα τῇ ἀνευρέσει.

Α'. Δύο ὀρόσημα

1. Τὸ ἕτερον τοῦτο πρὸ ἱκανοῦ ἀποκαλυφθέν χρόνου κεῖται ὡς βεβηλὲς ἐν τινὶ κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀνδρούτσου οἰκίᾳ, τῇ τοῦ Ἀντ. Γαλιότη, μῆκος ἔχον 1,22, πλάτος 0,34 ἐκ λίθου ἐγχωρίου Πειραιικοῦ. Ὁ λίθος ὅλος ἡλ-
λαιώθη τὴν ὄψιν χάριν τῆς χρήσεως δι' ἣν παρεσκευάσθη, καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ
δ' ἐπιγραφὴ ἐπιπολῆς φαίνεται ἤδη εἰργασμένη διὰ τὴν ὅλην τοῦ ἐξω-
τερικοῦ ἀπόξυσιν. Ἐχει δ' ἡ ἐπιγραφὴ ὥδε :

ΠΡΟΠΥ
ΛΟΔΕΜΟΣ
ΙΟΗΟΡΟΣ

Προπύ
ἦτοι λουδημος
ίου ὀρος

Τὰ γράμματα ἀρχαῖα, τὸ Ρ καὶ Υ καὶ Λ κατὰ τὴν παλαιάν γραφὴν ὁμοίως καὶ τὸ Σ ὡς παρὰ τῷ παλαιῷ ἀλφαβήτῳ. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ πρώ-
του στίχου ἠφανισμένον ὡς καὶ ὀλίγον ἡ δεξιὰ ἄκρη τῶν δύο ἐτέρων. Εὐ-
τυχῶς καὶ τοῦ ὅρου τούτου γνωστὴ ἡ θέσις, διότι ἀνευρέθη ἐν τοῖς θεμε-
λίαις τῆς οἰκίας, ἥς μέρος ἐν τῇ κλίμακί ἀποτελεῖ. Κατὰ τὴν σκαφὴν τῶν
θεμελίων τούτων ἀνευρέθη σειρὰ τοίχου οἰκοδομῆς μεγάλης ἀπ' ἀνατολᾶς
πρὸς δυσμᾶς φερομένη, πρὸ τούτου δὲ τοῦ τοίχου ἀνευρέθη κατὰκείμενος
ὁ λίθος. Ὅτι δ' ὑπῆρχεν οἰκοδομὴ μεγάλη ἐκεῖ που, ἥς συνέχειαν ἀπε-
τέλει ἐκείνη πρὸ τῆς ὁποίας ἀνευρέθη ὁ λίθος, δεικνύουσι τὰ ἀντικρὺ τῆς
ἐν ἣ ἡ ἐπιγραφὴ οἰκίας εὑρεθέντα κατὰ τὴν αὐτὴν φορὰν λείψανα ταύτης.

2. Ὅμοιον τούτῳ καθ' ὅλα, πλὴν ὅτι ὅλως σῶος διατηρήθη, ἀνευρέθη
ἕτερος λίθος ὕψους 1,18, πλάτους 0,60 καὶ πάχους 0,24 καλῶς εἰργασμέ-
νος τᾶλλα ἐπιμελέστατα δὲ τὰ περὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὴν, γράμμασι
καλοῖς ἀρχαῖοις ἐν στίχοις δύο ἔχουσιν ὥδε :

ΗΕΒΟΙΟ

Ἡρώου

ἦτοι

ΗΟΡΟΣ

Ὀρος

Μεταξὺ τῶν δύο στίχων ἐλαχίστη ἀφίηται ἀπόστασις, τὰ δὲ γράμματα
ὕψος ἔχουσι 0,07, ὅμοια δὲ τὸν χαρακτῆρα τοῖς τοῦ προηγουμένου πλὴν
τελείως διασωζόμενα. Ἀνευρέθη δ' ὁ λίθος πρὸ τινος ἐν τῇ προεκτάσει τῆς
μεγάλης ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Ζέας εἰς Φάληρον διὰ τοῦ λαίμου τῆς χερσονήσου
τῆς Μουνιχίας ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου ἀποτα-
μέντος καὶ εἰς ὁδὸν ἐξομαλισθέντος βραχώδους ὑψώματος, ὁποῦθεν τὸ πρὸς
Βορρᾶν τῆς πόλεως τεῖχος διήρχετο. Ἡδὲ δ' ἀνάκειται ἐν τῷ δημοτικῷ
Μουσεῖῳ.

B. Ἀνάγλυφον τοῦ εἴδους τῶν νεκροδείπνων ἐκ τῶν Ἀλῶν.

Κατὰ δὲ τὸν καθαρισμὸν τοῦ λειμένου τοῦ Πειραιῶς ἡ πρὸς τοῦτο μηχανὴ ἀνέστυρεν ἐκ τοῦ βύθου τῆς θαλάσσης πρὸ τῆς καλουμένης κοινῶς *Λίμνης* ἦτοι πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν Ἀλῶν ἀνάγλυφον καλὸν τοῦ εἴδους τῶν νεκροδείπνων περιέργον καὶ ἥξιον λόγου διὰ τὰς τῆς παραστάσεως μορφὰς καὶ τὴν διάταξιν αὐτῶν καὶ τῆλλε τὰ κατ' αὐτάς. Τὸ ἀνάγλυφον εἶναι εἰργασμένον ἐπὶ λίθου λευκοῦ Πεντελικοῦ ὕψους 0,55, πλάτους 0,95 πλάτους 0,09, φέρει δὲ ἀναγλύφους μορφὰς πέντε. Τῆς ὅλης παραστάσεως ἡ πρᾶξις δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς μέρη δύο, τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ μεῖζον, περὶ δὲ εἶναι ἐπησχολημένα τὰ τρία πρόσωπα καὶ τὸ πρὸς τὰ ἀριστερά καὶ ἔλασσον δὲ ἀποτελοῦσιν αἱ ἀπολειπόμεναι δύο μορφαί, διὰ τῶν συμβόλων δὲ ἔχουσιν ἐν χερσὶ συνδεόμεναι τῇ ἄλλῃ παραστάσει καὶ ἐν ὅλον ἀποτελοῦται.

Πρὸς τὰ δεξιὰ λοιπὸν τοῦ ὁρῶντος ὑπάρχει κλίνη 0,20 ὕψος ἔχουσα καὶ 0,48 μῆκος μετὰ κεκοσμημένων τῶν ποδῶν σινδόνι βραχεῖα κρεμαμμένα ἐπιστρωμένη, δύο δὲ προσκεφάλαια (ὧν τὸ ἀνώτερον παχύτερον), κατὰ θῆτερον ἔχουσα, περὶ δὲ τὸ μέσον ἡρέμα, εἰς ἐνδειξιν μαλακότητος, κοιλινομένη καὶ ὑποχωροῦσα εἰς τὸ βάρος τῶν ἐπὶ ταύτης σωμάτων.

Ἐπὶ τῆς κλίνης ταύτης ἀνακεκλιμένος νεανίας στηριζόμενος διὰ τοῦ νώτου κατ' ἀριστεράν καὶ τῆς χειρὸς τῆς εὐωνόμου κεκαμμένης ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων. Οὗτος ἔφερε ταινίαν ἐπὶ τῆς κόμης μόλις ὑπὸ τῆς φθορᾶς τῆς ἐν τῇ θαλάσσῃ ὑποδηλουμένην νῦν τὴν ὄψιν ἔχει πρὸς τὰ ἀριστερά τῷ ὁρῶντι ἐν κατάτομῇ (en profil) μετὰ μικρὸν ὑποκεκλιμένης πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀριστερά τῆς κεφαλῆς ὅλης. Ὁ κορμὸς καλῶς καὶ κανονικῶς εἰργασμένος γυμνὴν ἐπιδείκνυσσι καὶ μέσθην πού τὴν γαστέρα. Τὰ δ' ἀπὸ ταύτης κεκαλυμμένα σινδόνι ἀποκρύπτονται. Τῇ δεξιᾷ προτεταμένη καὶ ἑλαφρῶς τῷ ἄγκωνι ἀπτομένη τοῦ δεξιοῦ μηροῦ ἔχει ἀγγεῖον τῶν καλουμένων ρυτῶν ὀρθιον μετ' ἀναγλύφου κοσμήματος δυσδιακρίτου ἐπὶ τοῦ κάτω ἄκρου. Οἱ ἄκροι πόδες ἀπὸ τῆς κνήμης σχεδὸν κρύπτονται ὀπισθεν τῆς δευτέρας μορφῆς τῆς κατὰ τὸ ἀριστερὸν ἄκρον τῆς κλίνης καθημένης. Τῇ δ' ἀριστερᾷ ὀλίγον ὑπὸ τὸν κατὰ ταῦτὸ μαστὸν διηκούσῃ ἔχει φιάλην.

Ἡ δευτέρα κατὰ τοῦτο μορφή καθήκει ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ ἀριστεροῦ τῆς κλίνης. Εἶνε γυναικεῖα νεανικὴ μορφή μικροτέρα τῆς πρώτης φέρουσα μικρὸν μόνον χιτῶνα ἀχειρίδωτον ἐζωσμένον περὶ τὴν ὀσφύν. Τὸ μὲν σῶμα τὸ ὅλον ταύτης εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὸν νεανίαν, ἡ δὲ ὄψις μετὰ τοῦ κορμοῦ κατὰ πρόσωπον, τοῦ προσώπου αὐτῆς ὀλίγον πρὸς τὰ ἀριστερά καὶ

τὴν ἐκεῖθεν ἐρχομένην μορφήν στρεφομένου. Τὴν δεξιὰν ἐλαφρῶς στηρίζει ἐπὶ τῆς ἄκρας τῆς κλίνης ἐστραμμένην ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ κατὰ τὸ σῶμα αὐτῆς. Τὴν ἀριστερὰν καταπίπτουσιν ἐν ἀφελείᾳ μέχρι τοῦ γόνατος ἔχει ἐρριμμένην ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μηροῦ. Τῶν δὲ ποδῶν, οἵτινες λεπτὰ ἔφερον πέδιλα καὶ κρέμνυνται ἀπὸ τῆς κλίνης, ὁ ἀριστερὸς προκύπτει κάτωθεν τοῦ ἐπ' αὐτοῦ χιαστῶς διερχομένου δεξιοῦ.

Ὅπισθεν ταύτης καὶ ἐξ ἀριστερῶν ἐρχομένη πρὸς τὰ δεξιὰ δ' ἐν κινήσει προσβλέπουσα εἶνε ἡ τρίτη τοῦ μέρους τούτου μορφή. Χιτῶνα καὶ αὕτη ἀχειρίδωτον φοροῦσα, ἐζωσμένον περὶ τὴν ὀσφύν, ἐν πτυχαῖς τεχνταῖς καταπίπτοντα, βαίνει ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τὸν δεξιὸν μετὰ χάριτος ὑπεγείρουσα. Τῇ δεξιᾷ κεκκμμένη καὶ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μαστοῦ πρὸς τὸν ἀριστερὸν φερομένη καὶ πρὸς τ' ἄνω τείνουσα εἶχε τι ἀποτριβὸν μετὰ τῆς ἀποτριβείσης χειρὸς, τῇ δ' ἀριστερᾷ πρὸς τὰ κάτω τεινούσῃ φέρει ἀναστραμμένον προσωπεῖον τεθλιμμένης ὄψεως.

Μετὰ τὴν μορφήν ταύτην ὑπάρχουσι δύο ἄλλαι πρὸς ἀλλήλας προσβλέπουσαι καὶ στενώτατα πρὸς τὴν προηγουμένην περὶστάσιν συνδεόμεναι, καὶ περ ἀπεστραμμέναι ταύτης. Εἶνε ἀμφότεραι γυναικεῖαι μορφῇ ὁμοίως τῇ προηγουμένη ἐνδεδυμέναι. Τούτων ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ τῷ ὄρῳ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ, ἔχει τῇ δεξιᾷ κάτω τεταμένη προσωπεῖον ὄψεως θρηνώδους, τῇ δ' ἀριστερᾷ παρὰ τὸ γόνυ καταπιπτούσῃ κύμβαλον. Ἡ δ' ἑτέρα ἡ ἀντικρὺ ταύτης τὴν μὲν δεξιὰν στηρίζει ἐπὶ τῆς ὀσφύος, τῇ δ' ἀριστερᾷ εἰς γωνίαν πρὸς τ' ἄνω κεκκμμένη κρατεῖ κύμβαλον ὥσεί ἐν κινήσει. Ἡ κεφαλὴ ταύτης ἦτο πρόσθετος, ὡς δεικνύει ἡ ὀπὴ ἡ ἐπὶ τοῦ λίθου καὶ τὰ περίξ ἔχνη. Ἴσως ἔφερε τὸ προσωπεῖον ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς. Αἱ δύο τελευταῖαι μορφῇ ὑψηλόταται τῆς ἐν μέσῳ.

Ἐπὶ τῆς ὑπὸ τὴν ἀνάγλυφον περὶστάσιν ἀφιεμένης ταινιώδους προσοχῆς 0,07 περίπου ὕψους, ἐπὶ τοῦ πάχους τῆς ὁποίας (0,03) ἐπείργασται ἡ περὶστάσις σώζονται καὶ γράμματα ὑπὸ μὲν τὴν τοῦ ἀνδρὸς μορφήν τοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης τάδε :

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

περὶτέρῳ δὲ ταύτης καὶ ὀλίγον πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὑπὸ τὴν νεανικὴν γυναικεῖαν μορφήν τὰ τελικὰ κυρίου ὀνόματος βεβαίως θηλυκοῦ γένους τάδε :

Α

τὰ δὲ πρὸ αὐτῶν ἀποτετριμμένα.

Τὸ ὅλον ἔπληθεν οὗ μικρὸν φθορὸν ὑπὸ τοῦ θηλαστικοῦ ὕδατος ἀποτριβὸν καὶ οὕτως ὅμως καλὴν πρέχει μίαν εἰκόνα τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων, καλὸν δίδωγμα περὶ τῆς σκηνῆς τινος ἐν τοῖς συμπόσις καὶ τῆς ἐν τούτοις τῶν ὀρχηστρίδων προσελεύσεως, οἷα βεβαίως αἱ ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου εἰκονιζόμεναι.

Γ'. Ὁ ἐκ τῶν Ἀλῶν βωμίσκος.

Ἡ αὐτὴ καθκριτικὴ τοῦ λιμένος μηχανὴ ὀλίγον περικιτέρω τοῦ τόπου ὅπου ἀνέστυε τὸ προηγούμενον ἀνάγλυφον ἐξήγαγε καὶ μικρὸν ἐν εἴδει βωμίσκου κίονα ὕψους 0,45, διαμέτρου τῆς βάσεως περὶ 0,17. Ὁ βωμίσκος οὗτος μειοῦται προβαίνων τῶν ὅπου εἶνε ἀποτετριμμένος ἰκκνῶς εἰς ὕψος δὲ 0,30 φέρει δακτύλιον ἀνάγλυφον ἑλαφρῶς περιθεόντα αὐτὸν καὶ προφανεστέρην καθιστῶντα τὴν μείωσιν τοῦ πάχους αὐτοῦ.

Περὶ τὸν βωμίσκον τοῦτον τρεῖς ἴστανται μορφαὶ 0,36 ὕψους, ὧν ἀπκσῶν αἱ κεφαλαὶ κατεστραμμέναι ὀλίγα μόνον ἀφίνουσαι ἴχνη. Ἡ μία τούτων χιτῶνα ποδήρη φέρουσα καὶ ἱμάτιον καταλείπον γυμνὸν τὸν δεξιὸν ὤμον καὶ τὴν χεῖρα τὴν ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος ἀποκεκομμένην, ἔχει τῇ ἀριστερᾷ δαδᾷ ἥτις ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἐγγίζει ὤμου καὶ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν ὑψοῦται. Ἡ μορφή αὕτη ἔπαθεν οὐκ ὀλίγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν ἐτέραν πλευρὰν τὴν δεξιάν. Φαίνεται δ' ἐκ τοῦ συμβόλου ὅτι ἡ Δημήτηρ εἶνε ἡ εἰκονιζομένη.

Δεξιόθεν τῷ ὁρῶντι ἑτέρα μορφή μετὰ χιτῶνος ποδήρους ἀχειριδῶτος καὶ ἱματίου ἀφίνοντος ὅλον τὸ στήθος ἀκάλυπτον καὶ τὴν δεξιάν χεῖρα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου καὶ τῶν κατὰ τὴν ὀσφὺν συνεχομένου ὑπὸ τῆς πρὸς τὰ ὀπίσω κεκαμμένης ἀριστερᾶς. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔφερε κάλυμμα οἷον τὸ τῶν ἀγαλματίων τῆς Κυβέλης. Ἡ δεξιὰ εἶνε ἐφθαρμένη κατὰ τὸν βραχίονα, μέχρις ἐξαφηνίσεως δ' ἀποτετριμμένῃ τὰ ἀπὸ τούτου ἄχρι τῆς ἀκρᾶς χειρὸς φανομένης ὀλίγον ἐπὶ τοῦ κινίσκου πρὸς τὸν μηρὸν τὸν δεξιόν. Ὡς δὲ τὸ ἴχνος τοῦτο δεικνύει ἐκράτει ῥάβδον, ἥτις, ὡς δεικνύει ἡ θέσις τῆς χειρὸς, ἐκυστοῦτο βεβκίως πρὸς τὰ ἄνω. Ἡ μορφή αὕτη φαίνεται ὅτι εἶνε πρὸς τῆς Κυβέλης ὁρθίης. Ἐκτὸς τῆς ἀποκοπῆς τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς οὐδεμίαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης ὑπέστη βλάβην.

Ἡ τρίτη μορφή ἀποκεκομμένη καὶ αὕτη τὴν κεφαλὴν φέρει χιτῶνα διαφόρως τῶν ἄλλων δύο ἐπτυχωμένον καὶ οὐχὶ ἱμάτιον ἀλλ' ἐπίβλημα ἢ διπλοῖδιον μέχρι πρὸς τῶν γονάτων καθικνούμενον ἐν πτυχαῖς συμμέτροις ἀρχαϊκαῖς, οἷα καὶ καὶ τοῦ χιτῶνος. Τῇ ἀριστερᾷ, πρὸς τὸν μηρὸν κατερχομένην δυσδιάκριτον ὑπὸ τῆς ἀλλοιωσέως τὸ μέρος ἐκεῖνο θαλάσσης τί εἶχεν ὁμοίως καὶ ἡ δεξιὰ ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος ἀποκεκομμένη καὶ οὐδὲν χαρακτηριστικὸν δεικνύουσα. Μόνον δὲ ἐπὶ τοῦ ἐπιβλήματος κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ δεξιοῦ μηροῦ φαίνεται τὸ ἴχνος ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο ἡ χεὶρ αὕτη. Ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ τραχήλου κατήρχοντο δύο βύστρυχοι ἀνὰ εἰς ἐκατέρωθεν ἡ δὲ κεφαλὴ φαίνεται ὅτι ἔφερε περικεφαλαίαν, ὡς τὰ ἴχνη δεικνύουσιν.

Τὸ ἀρχαϊκὸν τῆς ἐνδυμασίας ταύτης κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς δύο ἄλλας, οἱ βόστρυχοι, ἡ στάσις καὶ τέλος τὰ ἔχνη τῆς κόρυθος οὐδὲν ἄλλο δεικνύουσιν, ἢ ὅτι Ἀθηναῖς ἢ παράστασις. Ὡστε ἐν συνόλῳ ἔχομεν κελὸν ἱκκνοῦ ὕψους βωμίσκον ἰδιωτικὸν διὰ θυμιάματα τῶν τριῶν θεαινῶν Κυβέλης, Δήμητρος καὶ Ἀθηναῖς, ὅστις ἦτο βεβαίως ἀνατεθειμένος ἐπὶ βάσεως ἄλλης ἰδίης, φερούσης τὸ κυκλικὸν σχῆμα τοῦ κάτω μέρους ἐν κοιλότητι, ἐν ᾗ ἦτο ἐντεθειμένη, ὡς δεικνύει τὸ κατὰ τοῦτο ἀκατέργαστον αὐτῆς.

Δ'. Ὁ ἐξ Αἰγίνης βωμίσκος.

Ἐνταῦθα ἀνηγρόμεν καὶ ἕτερον βωμίσκον ὅμοιον τῷ ἄνω σημειωθέντι, οὐχὶ μὲν ἐκ Πειρικιῶς προερχόμενον, ἀλλ' ἐν Αἰγίνῃ μὲν ἀνακαλυφθέντα, κτῆμα δὲ κατ' αὐτὰς τοῦ μουσείου Πειρικιῶς γενόμενον, πολλῷ δ' ἥττονος ἄξιον ἢ ὁ προηγουμένως μνημονευθείς. Δὲν σώζει δυστυχῶς οὗτος τὸ ὅλον ὕψος, ἀποκεκομμένος τὰ ἀπὸ τῶν σφυρῶν τῶν τριῶν ἐπ' αὐτοῦ μορφῶν. Εἶνε κατασκευασμένος ἐκ λίθου φριοῦ ἔχων ὕψος σωζόμενον 0,19. Αἱ ἐπ' αὐτοῦ μορφαὶ ἔχουσιν ὕψος 0,16, εἶνε δὲ καὶ αἱ τρεῖς ὁμοιοτρόπως ἐνδεδυμένοι χιτῶνα ποδήρη καὶ ἐπίδλημα. Παρὰ τὰς χεῖρας τῆς μιᾶς δύο δάδων ἔχνη μακρῶν φαίνονται τῆς φερούσης ὅμως ταύτης κτεστραμμένη ἢ ὄψις. Ἡ δευτέρα, ἡ φέρουσα τῆς Κυβέλης ἐπὶ κεφαλῆς τὸ κάλυμμα, ἔχει τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τοῦ στήθους κεκαμμένην καὶ διασώζει πλήρη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὴν ὄψιν. Ἡ τρίτη ἔχει ὁμοίαν στάσιν, κρατοῦσά τι, οἶοναι σφαῖραν, τῇ δεξιᾷ, ἐφθαρμένην ὅμως ὅλως ἔχουσα τὴν κεφαλὴν.

Ὁ μικρὸς οὗτος βωμίσκος οὐδέ νῦν συγκριθῇ πρὸς τὸν προηγούμενον ὡς πρὸς τὴν τέχνην καὶ ἐργασίαν, καὶ τὴν δικτήρησιν δέ, δύναται, ὡς ὅλως ἄνευ τέχνης τινὸς ἐξεργασμένος καὶ ἐφθαρμένος εἰς ἄκρον. Ἀμφότεροι δ' εἶνε ὁμοιότατοι πρὸς ἄλλον πηλαιότερον ἐν τῷ μουσείῳ κατὰ τὸ ἄνω μέρος μόνον διασωζόμενον.

Ε'. Ἄλλα τινὰ εὐρήματα,

Ἐκτὸς τῶν ἄνω σημειωθέντων ὡς ἐκ τῶν Ἀλῶν προελθόντων ἀντικείμενων ἀνειλκύσθη πρό τινων ἡμερῶν κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος, ὑπερφυτικοῦ μεγέθους ἀνδριάντος ὑπερμεγέθους κνήμη λίθου λευκοῦ, ὀλίγον κατώθεν τῆς ἐπιγονατίδος ἀποκεκομμένη καὶ ὀλίγον ἄνωθεν τῶν σφυρῶν τετρακυσμένη, μῆκος δ' ἔχουσα 0,60. Ἡ καλῶς εἰργασμένη καὶ μετὰ μεγάλης ἀνατομικῆς δυνάμεως καὶ ἀκριβοῦς κατασκευασμένη γυμνὴ αὕτη κνήμη, φέρει ἐπὶ τῆς ἄνω ἀποκεκομμένης πλαγίως ἐπιφανείας τεσσαρασκαίδεκα

ὅπας κυκλικὰς, εἰς μικρὸν βάθος εἰσχωρούσας, κανονικὰς, ἐν συμπλέγματι οὐχὶ συμμετρικῶς τεταγμέναις πρὸς ἀλλήλας. Ἡ οὐχὶ λίαν ἀνώμαλος τομὴ ὅλης τῆς ἀνω ἐπιφανείας, ἐφ' ἧς αἱ ὀπαί, αὐταὶ αὐταὶ αἱ περὶ τὸ κέντρον ταύτης συνεσσωρευμέναι, καὶ ἡ πλαγία διεύθυνσις τῆς τομῆς ἐκ τῶν ἔξω (τῆς ἐπιγονατῖδος) πρὸς τὰ κάτω καὶ ὀπίσθεν, ἡ προσφορωτάτη εἰς ὑποστήριξιν πλαγίως διακειμένου σώματος, ὑποδεικνύουσιν ὅτι ὁ μηρὸς βεβηχίως ἦτο πρόσθετος, ἀφ' οὗ ἡ κνήμη κατὰ τὸ κάτω πέρας οὐ μόνον δὲν παρέχει ὑπονοίας περὶ τοῦ προσθέτου αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἀποτόμως τεθορυσμένη εἶνε. Ἐκτὸς τούτου ὑποδηλοῦται πως καὶ ἡ πλαγία τοῦ μηροῦ θέσις καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τοῦ ὅλου ἀγάλματος ἡ στάσις, ὅτι δηλ. ἦτο ἄγαλμα καθημένου τινὸς ἢ ὅπωςδῆποτε ὀκλαζόντος.

Πλὴν τούτου καθ' ἑκάστην ἀνασύρονται μεγάλοι ἐκ τοῦ πυθμένου τῆς θαλάσσης λίθοι εἰργασμένοι, πώρινοι, τῶν τειχῶν ἴσως τῶν ἔξωθεν τῶν Ἀλῶν διερχομένων καὶ τοσοῦτοι μέχοι τοῦδε ἐξήχθησαν, ὥστε ὁλόκληρος ἡ προέκτασις ἡ πλατεῖα ἡ πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ λιμενίσκου τῶν Ἀλῶν, ἄβυσσος ὑπὸ τούτων κατέστη. Καὶ ἄλλα δὲ μαρμαρίνα ἀτημέτερα λείψανα μνημείων εὗρηνται ἐντούτοις ἐκεῖ κατακείμενα, ἐφθαρμένα τὰ πλεῖστα ὑπὸ τῆς πολυχρονίου ἐν τῷ ὕδατι διαμονῆς.

Ἐνταῦθα δὲν θεωρῶ ἀπο σκοποῦ νῆανφέρω καὶ ἄλλο τι ἄλλαχοῦ τοῦ Πειραιῶς παρατηρηθὲν σχέσιν ἔχον πρὸς τὰ ὕδατα τῆς πόλεως, τὸ τῶν πολλῶν ὑδραγωγείων ἢ ὀχετῶν. Ἐκ τῶν κυριωτέρων ὑπὸ μέγα βάθος ἐσχάτως ἀναφνεύτων ἀποδείκνυται σαφῶς ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ταῦτα ἢ συνδετικὰ φρέατων μεγάλων εἰς οὐχὶ μεγάλαις ἀποστάσεσι. Τοιοῦτο ἀνευρέθη ὀπίσθεν τοῦ Γυμνασίου Πειραιῶς ἐπὶ τῆς διατταυρώσεως τῶν ὁδῶν Καραϊσκού καὶ Σωτείρας ἐν τῇ ἀντικατὰ τῶν θεμελίων τῆς οἰκίας Π. Δαμάσκου, εἰς βάθος 4 μέτρων ἐν τῇ πέτρᾳ ἐσκαμμένον, ὕψος περὶ τὰ 3¹/₂ μέτρα ἐχούση, διευθυνόμενον ἀπὸ Β. μετὰ καμπήν τινα πρὸς τὰ Ἀ. Πρὸς ἀμφοτέρω τὰ σημεῖα ὑπῆρχον φρέατα τεσσάρων μέτρων βάθους. Ἐν τῷ αὐτῷ οἰκοπέδῳ καὶ κατὰ τὴν δυτικὴν γωνίαν εὗρέθη ἕτερον εἰς βάθος πέντε μέτρων ἀπ' Ἀ. πρὸς Δ. φερόμενον ἀπὸ φρέατος εἰς φρέαρ.

Ὅμοιον εἰς μικρότερον βάθος προχθές εὗρέθη κατὰ τὰ Ὑδραϊκά ἀπὸ φρέατος εἰς φρέαρ καὶ τοῦτο, καὶ ἀπὸ Ἀ. πρὸς Δ. εἶτα δὲ πρὸς Ν. φερόμενον. Πάντα ταῦτα εἶχον ὕψος ἐνὸς περίπου μέτρου καὶ πλάτους 1,55, κανονικωτάτην δὲ τὴν ἐργασίαν, καὶ ἄνευ ἐσωτερικῆς ἐπιχρίσεως, ὅπερ μαρτύριον τῆς ἀρχιότητος, πλήρη δὲ λεπτοτάτου χρώματος ἐκ καθιζήματων προσερχομένου.

Ο ΕΝ ΚΥΘΗΡΟΙΣ ΛΕΩΝ

Εύρισκόμενος ἐσχάτως ἐν Κυθήροις, εἶδον ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ φρουρίου λέοντα λίθινον ὀκλάζοντα ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, τῶν ἐμπροσθίων ὄντων καθέτων πρὸς τὴν βάσιν. Τὸ εὐρυθμον τῆς στάσεως, ἡ καμπυλότης τῶν γραμμῶν καὶ ἡ ἐν γένει ἁρμονικότης τοῦ ἔργου, μὲ ἐπείσαν ὅτι εἶχον ἐνώπιόν μου ἔργον ἐλληνικῆς τέχνης. Διεκοίνωσα τὰς ἐντυπώσεις μου πρὸς τινὰς περισταμένους, πλὴν οὗτοι μοὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι ἀνέκαθεν εὕρισκετο αὐτότε καὶ ὅτι εἶναι ἐνετικὸς. Ἡ ἐντύπωσις ὁμῶς ἦν μοι ἐπρόξενει δὲν ἠδύνετο γὰρ μὲ πείτη ὅτι ὁ ὀκλάζων οὗτος καὶ ἄνευ χαίτης λέων, ἦτο ὁ ὀρθιος πυκνοχαίτης καὶ μᾶλλον ὕκινον ὀμοιάζων τοιοῦτος τοῦ Ἀγίου Μάρκου, ὡς εὕρισκεται ἐπὶ πάντων τῶν φρουρίων τῶν Ἑνετῶν.

Ἡ νῦν πρωτεύουσα τῆς νήσου, ἐκτισταὶ ἐπὶ θέσεως ἐφ' ἧς οὐδὲν ἔχνος δεικνύει ὅτι ἐπ' αὐτῆς ὑπῆρχεν ἀρχαία πόλις, καίτοι φρονῶ ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἡ ὑπὸ Παυσανίου μνημονευομένη (Παυσ. III. 23, καὶ ἐναντίον τῆς ὑπὸ τῶν νεωτέρων παρεδεδεγμένης γνώμης, φρονῶ ὅτι ὁ λιμὴν Καψαλίου ἐστὶν ὁ ἀρχαῖος λιμὴν Σκάνδεια, ὡς ἀλλοχόσε τὸν λόγον ποιήσωμαι. Ἐρευνῶν τὰ περὶ τούτου, ἔλαβον παρ' ἀξιολόγου κυρίου τῆς νήσου, σημειώσεις τινὰς χειρογράφους, ἀφορώσας εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτῆς καὶ γραφείσας ἐν ἔτει 1825 ὑπὸ τινος Μικέλη ἐκ Κυδωνίας τῆς Κρήτης. Ἐν ταύταις ἀνέγνων ὅτι πρὸ τινων ἐτῶν, ἦτοι πρὸ τοῦ 1825, Ἀγγλος τις ἐνεργῶν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν παρὰ τὸν λιμένα Αὐλάμονος παλαιόπολιν, εὔρε λέοντα μαρμαρίνον, ὃν μετενεγκὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔθετο ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ φρουρίου. Ἡ εἰδήσις αὕτη ἐπεβεβαίωσε τὴν ἐντύπωσίν μου, πάραυτα δὲ ἐπιστρέψας εἰς τὸ φρούριον καὶ ἀνελθὼν τὴν ὑψηλὴν ἐπαλξιν, ἐξήτασα τὸ ὅρατον τοῦτο ἔργον, ὅπερ ἐκ πρώτης ὕψους μοὶ εἶχε προξενήσει τὴν εὐάρεστον ἐκείνην ἐντύπωσιν, ἣν ἐγείρει ἐπὶ τῶν αἰτιάσεων ἡ ἁρμονικότης τῆς ἐλληνικῆς τέχνης. Ὁ λέων οὗτος κατασκευάζεται ἐκ καθαροῦ λευκοῦ μαρμαρίου, ἐστὶν ὕψους ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς βάσεως 1,20 μ. ὀκλάζει ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, τῶν ἐμπροσθίων κατερχομένων καθέτως ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἥτις ἡρέμα ὁρᾷ πρὸς τὰ ἐμπρὸς, τοῦ στόματος ὄντος ἡμιανοικτοῦ. Τὸ προέχον τοῦ στήθους καὶ τὸ νευρώδες τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν, δεικνύουσι τεραστίαν σωματικὴν δύναμιν ἡρεμοῦσαν. Τὰ ὦτα εἰσὶ τεθραυσμένα, ὡς καὶ τμήματά τινὰ τοῦ σώματος, ἔχνη δὲ μολυβδώσεων καταδεικνύουσιν ὅτι τὸ τοιοῦτο προῆλθεν ἐκ σφαίρων τουφεκίου. Μετ' ἐκπλήξεως δ' ἐπληροφορήθην ὅτι χρησιμεύει ὡς σκοπὸς εἰς τοὺς διὰ πυροβολισμῶν διασκεδάζοντας χωροφύλακας. Ἐσπευσα πάραυτα διαμαρτυρόμενος εἰς τὸν κ. Ἐπαρχον διὰ τὴν βεβήλωσιν ταύτην, οὗτος δὲ

μέ διεβεβαίωσεν ὅτι θέλει λάβει τ' ἀρμόδια μέτρα πρὸς περαιτέρω δια-
φύλαξιν αὐτοῦ.

Καίτοι εὐρισκόμενος ἐπὶ στενῆς ἐπάλξεως εἰς τὸ ἄκρον ὕψηλοῦ βράχου
200 περίπου μέτρα ὑπὲρ τὴν ὑποκειμένην θάλασσαν, καὶ ἔπνεε σφοδρό-
τατος βόρειος ἄνεμος τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου, ἐπελήφθην ἰστάμενος ὄρθιος,
τῆς περικτιθεμένης ἐνταῦθα σχεδιογραφήσεως αὐτοῦ.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐστὶ τὸ μόνον τοιοῦτο ἀρχαίας τέχνης, ἄχρι τοῦδε
γνωστὸν ἐπὶ τῆς νήσου. Κατὰ πᾶσιν πιθανότητα, εὕρισκετο ἐπὶ ἐπισή-

Ὁ ἐν Κυθήραις Λέων

μου τινος ἀγνώστου τάφου. Ὁμοιάζει τὴν στάσιν πρὸς τὸν ἐν Χαιρωνείᾳ
λέοντα, καίτοι οὗτος φέρει χαίτην, ἐνῶ ὁ προκείμενος στερεῖται τοιχύ-
της, ὁμοιάζων μᾶλλον Αἰγύπτιακόν τύπον λέοντος οὐ μὴν καὶ τοὺς ἐπὶ
τῆς Μυκηναίικης πύλης τοιούτους. Ἡ βῆσις ἐφ' ἧς ὀκιάζει ὁ λέων ἐστὶ λε-
πτοτάτη μόλις 0,02 ὑπὸ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας καὶ λεπτυνομένη χά-
νεται πρὸς τὰ ὀπίσθεν.

Ἡ θέσις ἐν ἣ εὑρέθη, καίτοι ἄνωθεν τοῦ Αὐλέμονος, λιμένος ὅστις ἐστὶν
κατὰ πᾶσιν πιθανότητα ὁ ἀρχαῖος Φοινικοῦς λιμὴν, καὶ τὰ ἄνωθεν τού-
του εἰς 5 περίπου χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἐρείπει, εἰπὶ τὰ τῆς ἀρχαιοτά-
της πόλεως τῶν Κυθηρίων (Θουκ. IV 54). Ἐνταῦθα φαίνονται ἐρείπια καὶ
στῆλαι τινες Δωρικοῦ ῥυθμοῦ, εὑρέθησαν δὲ καὶ τάφοι περιέχοντες ἀγγεῖα
ἀρχαιότατα. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε καὶ τὸ Ἱερόν τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης. αὐτὸ

δὲ Ἱερὸν τῆς Οὐρανίας ἀγνόηκτον καὶ ἱερὸν ὅπως παρ' Ἑλλήσιν ἐστὶν ἀρχαιότατον» (Παυσ. III 23).

Ἐκ τῆς στάσεως, τῆς ἐργασίας καὶ τῆς θέσεως ἐν ᾗ εὐρέθη, τεκμηριεῖται ὅτι ὁ λέων εὖτος ἀρχαιότατος ἐστίν, ἐκ δὲ τῆς ἐλλείψεως μαρμαρίου ἐν τῇ νήσῳ, ὅτι μετηνέχθη ἔξωθεν.

Ὁ ἀκριβὴς ὁρισμὸς τῶν θέσεων τῶν ἀρχαίων λιμένων καὶ πόλεων τῆς νήσου, ἀποβαίνει λίαν δυσχερὴς σήμερον, ὡς ἐκ τῆς ἀοριστίας τῶν μνημονευόντων ἀρχαίων συγγραφέων. Περὶ τούτων καὶ τῆς αὐτόσε ἐκδρομῆς μου, θέλω διαλάβει ἐν προσεχεῖ ἔοθρῳ.

Ἐν Ναυπλίῳ Δεκέμβριος 1881.

Νικόλαος Ι. Σολωμός.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Συνεδρία τῆς 29 Νοεμβρίου

Ὁ κ. Καίλερ, περὶ τῶν στοιχείων τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Συνεδρία τῆς 13 Δεκεμβρίου

Ὁ κ. Ποστολάκας, περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωάννου Δημητρίου δωρηθείσης τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει νομισματικῆς συλλογῆς.

Ὁ κ. Πουχστάϊν, περὶ τῆς αἰγυπτιακῆς συλλογῆς τοῦ κ. Ἰωάννου Δημητρίου.

Συνεδρία τῆς 23 Δεκεμβρίου

Ὁ κ. Καίλερ, καταθέτει καὶ ἀνακλύει τὴν συγγραφὴν τοῦ κ. Bohu περὶ τοῦ ἐν Περγάμῳ ναοῦ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς καὶ τὴν τοῦ κ. Mau, περὶ τῆς ἱστορίας τῆς πομπηϊανῆς τοιχογραφίας.

Ὁ κ. Ποστολάκας δεικνύει καὶ ἐπεξηγεῖ ἐκτυπᾶ τινὰ ἑλληνικῶν νομισμάτων καὶ δακτυλιολίθων.

Ὁ κ. Καββαδίας, περὶ τῶν ἀνασκαφῶν κατὰ τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ θέατρον.

Ὁ κ. Λόλλιγκ, περὶ ἐπιγραφῶν ἐν Κυζίκῳ ἀνκφερομένων, εἰς τὴν λατρεῖαν τῆς Κυβελῆς.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Ἦρξαντο τὰ δημόσια μαθήματα καὶ ἀναγνώσματα τοῦ Συλλόγου. Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ἐδίδαξαν ὁ κ. Ἰω. Μεσολωρᾶς ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν καὶ ὁ κ. Ἰγν. Μοσχάκης ἐρμηνείαν τοῦ Εὐαγγελίου. Τὰ λοιπὰ μαθήματα θ' ἀρχίσωσι τὸν Ἰανουάριον. Διαιτρίβας δ' ἀνέγνωσαν ὁ κ. Κ